

Όσο θα ζούμε εμείς θα ζει και ο Σωτήρης μας...

«Βουβός λυγμός» για τη δολοφονία του Σωτήρη Πέτρουλα

Το γράμμα μου που δημοσιεύεται παρακάτω προέρχεται από το προσωπικό αρχείο της Άννας Γέμελα-Χατζοπούλου κι έχει συνταχθεί τον Ιούλιο του 1965, όταν νοσηλευόμουν στο στρατιωτικό νοσοκομείο της Κοζάνης, ύστερα από σοβαρή νευρική κρίση. Στην πειθαρχική μονάδα 819 ΜΛΜ των ΣΕΜ, στη Νεάπολη της Κοζάνης, έβγαλα ολόκληρη τη στρατιωτική θητεία μου με την ιδιότητα του στρατιώτη τρίτης κατηγορίας («λοιπός» οπλίτης, «κακής» διαγωγής, κάτι σαν... ανθυποστρατιώτης δηλαδή), λόγω των φρονημάτων μου. Τα δύο αυτά «ατελείωτα» χρόνια υπήρξαν από τα πιο «ζόρικα» του βίου μου.

Την περίοδο εκείνη (1964-1965) έτυχε να συμπέσουν αθροιστικά πολλές δυσμενείς για μένα συγκυρίες: η πατρική οικογένεια με στήριζε σταθερά αλλά δεν ενέκρινε τις «επιλογές» μου, η ζωτική για μένα συλλογικότητα της Νεολαίας της ΕΔΑ σπαρασσόταν από εσωτερικές αντιθέσεις κι εγώ ανήκα σε εκείνους που συγκέντρωναν τη δυσπιστία των καχύποπτων κεντρικών οργάνων, οι μικρές και οι μεγαλύτερες εξουσίες του αστυνομικού κράτους με είχαν σε διαρκή επιτήρηση και δεν έκρυβαν τις εκδικητικές προθέσεις τους, όταν μάλιστα απέρριπτα εξακολουθητικά τις δελεαστικές προτάσεις τους, ενώ και οι οικονομικές διαθεσιμότητές μου ήσαν πολύ περιορισμένες, κλπ...

Στριμωγμένος, ανεπιθύμητος και απομονωμένος στην πειθαρχική μονάδα περίμενα εκεί –με νεύρα τεντωμένα από τα διαρκή καψώνια και την όλη «μεταχείριση»– τα χειρότερα. Τα χειρότερα όμως ήρθαν απ' έξω. Ήσαν τα «Ιουλιανά», η προδοσία της δημοκρατίας, με κορυφαίο γεγονός τη δολοφονία, από τους πραιτοριανούς των ανακτόρων, του εξέχοντος αγωνιστή φοιτητή, του ευγενικού φίλου μου Σωτήρη Πέτρουλα. Με τέτοια σοκ, και υπ' αυτές τις συνθήκες μπορεί κάποιος «να χάσει το έδαφος κάτω από τα πόδια του» (να μην μπορείς να μιλήσεις σε κάποιον για ένα γεγονός που σε συγκλονίζει, να μην μπορείς ούτε να κλάψεις, να μην μπορείς να αποχαιρετίσεις...). Τότε η ψυχική ταλαιπωρία και ο πόνος μπορεί να «σωματοποιηθούν»... Έτσι βρέθηκα νοσηλευόμενος στη νευρολογική του στρατιωτικού νοσοκομείου, κι έτσι βίωσα «εξ αποστάσεως», όντας σε περιορισμό και κρίση, τον άδικο χαμό του Σωτήρη.

Το παρακάτω γράμμα είναι ένα πολύ μικρό και σχετικά ήπιο δείγμα των παθημάτων της γενιάς μου.

ΓΙΩΡΓΟΣ Α. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Κοζάνη, 25 Ιούλη 1965

Αννούλα μου,

Τις τελευταίες ημέρες δεν είχα την ηρεμία και τη δύναμη να σου γράψω. Από προχτές βρίσκομαι στο Νοσοκομείο και παρά την θεραπεία και το πέρασμα του χρόνου, δεν μπορώ να ξανάβρω την ηρεμία μου. Ο χαμός του Σωτήρη μας με συγκλόνισε ολόκληρο, με βύθισε σε βαθιά θλίψη, σε μια νευρικότητα και σε κάποιαν απογοήτευση. Το απροσδόκητο νέο έμαθα την άλλη ημέρα υπό εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες¹ και με κατεπτόησε. Ευτυχώς πέρασα την κρίση με ηρεμιστικές και τονωτικές ενέσεις. Το μυαλό μου σταματάει μπροστά στη σκέψη πως δεν υπάρχει πια ο Σωτήρης μας. Τι να πω, τι να γράψω. Βρίσκομαι σε απόγνωση. Θυμάμαι με σπαραγμό την τελευταία φράση από το γράμμα του: «Γιώργο σε περιμένουμε, έλα κάτω όσο μπορείς πιο γρήγορα. Έχω πάρα πολλά να σου πω.»² Και όμως δεν μπορεί πια να με περιμένει. Ή, όχι, θα με περιμένει, μα δεν θα μπορεί να μου πει τίποτα και δεν θα μπορεί να με ακούσει. Ο Σωτήρης, ο φίλος μου, ο σύντροφός μου, το αστραφτερό μυαλό δεν υπάρχει πια! Η μεγάλη του καρδιά δεν θα ξαναχτυπήσει.

Το πλήγμα, Άννα μου, όπως μπορείς να νιώσεις, είναι για μένα πολύ μεγάλο. Ακόμα δεν μπορώ να το πιστέψω. Γνωρίζεις πόσοι και ποιας ποιότητας ήτανε οι δεσμοί μου με τον Σωτήρη. Θυμάσαι το τελευταίο βράδυ που έφευγα και τον είδαμε να μπαίνει στο θέατρο της οδού Στουρνάρα, κρατώντας, όπως πάντα, μερικά βιβλία στο χέρι. Πού να φανταζόμουν πως δεν θα τον ξαναδώ, ούτε νεκρό, να τον αποχαιρετίσω για τελευταία φορά. Σφίγγω την καρδιά μου και περιμένω την ημέρα που θα κατέβω κάτω και θα πάω να τον βρω στο κοιμητήρι του. Σφίξε από μέρους μου τα χέρια των φίλων μας, ιδιαίτερα του Μάκη³ και των άλλων. Πες τους πως όσο θα ζούμε εμείς θα ζει και ο Σωτήρης μας. Είμαι περήφανος για τον Σωτήρη μας. Η μνήμη του θα μείνει αιώνια στην ψυχή χιλιάδων λαού και ιδιαίτερα στους καλύτερους εκπροσώπους της νέας γενιάς. Η θυσία του, συνέπεια της ζωής του, θα μας φωτίζει το δρόμο και θα μας χαλυβδώσει τη θέληση. Ο Σωτήρης δεν πέθανε.

Αγάπη μου, αυτή την εβδομάδα θα βρίσκομαι στο Νοσοκομείο. Αργότερα ίσως πάρω άδεια αναρρωτική. Αλλά κι αν δε μου δώσουν θα πάρω κανονική.

Σε φιλώ, στήριγμά μου

ο Γιώργος

¹ Ενώ μεταφέραμε στην πλάτη (μαζί με τον εξάιτετο συνάδελφο και συναγωνιστή Δημήτρη Τέκνη), από το στρατόπεδο σε ένα βοηθητικό παράπηγμα εκτός στρατοπέδου, μια μεγάλη μπάλα με άχυρο ο καθένας, συναντήσαμε στο δρόμο κάποιον που διάβαζε την εφημερίδα *Μακεδονία*, της επόμενης μέρας, που είχε πρωτοσέλιδη και οκτάστηλη την είδηση της δολοφονίας του Σωτήρη και σχετικές φωτογραφίες.

² Βλέπε: «Επτά γράμματα του Σωτήρη Πέτρουλα στον Γιώργο Χατζόπουλο» στο: <http://www.iospress.gr/ios2005/ios20050717.htm>

³ Μάκης (Φιλοποίμην) Παπούλιας, συμφοιτητής, στενός φίλος και συναγωνιστής του Σωτήρη.

345^α

Πομπή 25 Ιούνη 1965

Αννούλα μου,

Τις τελευταίες ημέρες δεν είχα
την ηρεμία και τη δύναμη να σου
γράψω. Από προχτες βρισκόμασθε στο
Νοσοκομείο και παρὰ την αδυναμία
και το πέρασμα του χρόνου δεν μπο-
ρῶ να σου βρω την ηρεμία μου.

Ο παπός σου Λωίσιον και με σκλη-
ρῆς ετοιμῆς, με βίβλις σε βιβλίο
δὲν, σε μιὰ νηπιότητα και σε
παιδοίαν ἀποροῦσεν. Το ἀποσέ-
μῆς σου ἔμαθα την ἄρτην ἡ-
μέρα ὑπὸ ἐλαφρῆς ἀσθενῆς
συνῆθης και με παρὰ εὐχῆς. Εν-
τοῦτ' ἀφῆσαι την πρῆξιν με ἡ-

Η πρώτη σελίδα της επιστολής.

Ο Γ. Χατζόπουλος με φίλο του στρατιώτη σε πειθαρχική μονάδα στη Νεάπολη Κοζάνης το 1965.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ Γ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΤΟ ΕΜΙΑΝ-ΑΣΚΙ

Αριστεροί μαθητές της 7ης τάξης του ιδιωτικού νυκτερινού γυμνασίου Νέας Ιωνίας (του Συλλόγου Ινεπολιτών) σε επίσκεψή τους στον Εθνικό Κήπο, την 10.4.1955. Ο Γ. Χατζόπουλος, όρθιος 4ος από αριστερά.

Έκτακτη Γενική Συνέλευση του Συλλόγου Φοιτητών Νομικής Αθήνας, η «Θέμις», στην αίθουσα του κινηματογράφου «Ιρις», Νοέμβριος 1960. Διακρίνονται από αριστερά οι Σταύρος Σκοπετέας, Χατζηκωστής (από την Κύπρο), Γιώργος Χατζόπουλος και Κώστας Στάθης.

Στα γραφεία της *Πανσπουδαστικής*, ομαδική φωτογραφία φοιτητών με αθλητές από την Ελλάδα και τις βαλκανικές χώρες, Οκτώβριος 1960. Διακρίνονται καθιστοί πρώτος αριστερά ο Γιάννης Τζανετάκος (Νομική) και τέταρτος ο Γιώργος Χατζόπουλος (Νομική). Στην πίσω σειρά όρθιοι τρίτη από αριστερά η Ανθή Μάντζαρη (Νομική) και πέμπτος ο Νίκος Θεάκος (ΑΣΟΕΕ). ΕΜΙΑΝ, Φωτογραφική Συλλογή Γιώργου Χατζόπουλου.